

xiii. 6. 37; अज्ञानादतिक्रान्तवान् BāC. 4. 11(1); (जम्बुकः) अज्ञानात्रीलीकलशे सन्निपतितः Tantrākhyā. 27. 3; भगवन्मथैतदज्ञानादनुष्ठितम् ViṣṇuP. iv. 7. 30; भद्र, सत्यं मयाज्ञानादपकृतम् PañcT. 3. 45 (11) (289. 6); PāraS. 12. 460; अज्ञानाद्वा यो मृताहमतिक्रमेत् LaghvāśvaSm. 24. 28; SubhaDha. 5. 10(1); (दशरथोऽब्रवीत्) कौशल्यां स कथां पौर्वा यदज्ञानाद्धतः पुरा । कौमारे शरयूतीरे यज्ञदत्तकुमारकः । शब्दभेदात् AgniP. 6. 37; यदा तूक्तलक्षणामुक्तलक्षणस्य स्वामिनो गामज्ञानादकामतो हन्ति Aparā. 1100. 23 (on 3. 265); 1146. 12 (on 3. 285); PāṇḍaC. 6. 836; Hitopa. iii. 15. 7; KathāK. 166. 10; अज्ञानाज्ज्ञानतो वापि जम्बूयैः प्ररोपिता SārṅgaPa. 2102; VetāPañ.(Sī.) 33. 11; C without conscious effort, unawares स्कन्धे ... महिषस्याहितोऽसूत्रहार्षिदज्ञानादेव यस्याश्चरणः CandīS. 2; अज्ञानेन (a-jñānena) [Inst.] due to ignorance, without knowledge, unknowingly प्रकृतः समुदयमज्ञानेन परिहापयति ArthSā. i. 146. 3 (2. 7); DaśKuC. 28. 2; दशमीं य कलामात्रां मूढोऽज्ञानेन लङ्घयेत् BrahmVaiP. iv. 26. 29; अज्ञानेन किं ब्रवीषि SamyaKau. 49. 16; यद्यज्ञानेन मोहेन चापलेनापि वाचरेत् TantrRā. 12. 35.

अज्ञान (a-jñāna) *adj.* [f. -ā] A ignorant न ह्यज्ञानादपरः पशुरस्ति NitiVā. 5. 36; बाला यत्रेयमज्ञानाप्येवं भ्रातृशुचा मृता KathāSaSāg. ix. 3. 155; अज्ञानाय ज्ञानदानं परं निर्वाणकारणम् PañcaRā.(Nā.) ii. 7. 49; अविवेकिनमज्ञानमसज्जनरातं जनम् । चिरं दूरतरे कृत्वा पूजनीया हि साधवः YogVā. ii. 11. 57; v. 79. 18; Mugdhopa. 15; यैस्त्वच्छासनसर्वस्वमज्ञानैर्नात्मसात्कृतम् Vitarā. 15. 3; आदौ पशुवदज्ञानं व्यवहारनये जनम् । इमं प्रवर्तयामास TrisaSāPuC. i. 6. 686; अज्ञानैर्मैद्यपानाद्यैश्चिन्मरूपैर्मैहामुने । अपराद्धमिदं यत्ते PāṇḍaC. 17. 272; B unknown भक्ष्याभक्ष्येषु सर्वेषु वाच्यावाच्ये तथैव च । अज्ञानज्ञानयो राजन् विहितान्यनुजानते MahāBhā. xii. 36. 40; गुरुरचपलाय दद्याच्छिष्यायैतान्यवाच्य शिष्योऽपि । पुत्रेणाप्यज्ञानं (v. 1. अज्ञातम्) बीजं संयोजयेद्यत्रे PañcSi. 14. 28.

अज्ञानक (ajñāna-ka) *n.* ignorance सुखदुःखे ... एते ह्यज्ञानकस्यैव YogVā. v. 5. 24 (comm. अज्ञानमेवाज्ञानकम्)

अज्ञानकरण (a-jñānakarāṇa) *n.* other than the means of knowledge अज्ञानकरणे(कारणा ?) तत्त्वमारोपितमकार्यकृतं NyāyKu. 13. 19.

अज्ञानकरतालान्तम् (ajñāna-karātālāntam) *adv.* clapping hands unknowingly अज्ञानकरतालान्तम् ... नृत्यन्ति कुलशक्तयः KulārT. 8. 72.

अज्ञानकर्तृक (ajñāna-kartṛka) *adj.* agent of which is not known एतच्चाज्ञानकर्तृके मनुष्यमारणेऽपि द्रष्टव्यम् DaṇḍaVi. 87. 20.

अज्ञानकर्मन् (ajñāna-karman) *n.* effect of nescience अज्ञानकर्म निर्दिष्टमेतत्कारणलक्षणम् MahāBhā. xii. 204. 6 (Nīla. मायाकार्यम्)

अज्ञानकलुष (ajñāna-kaluṣa) *adj.* sullied by ignorance or nescience अज्ञानकलुषं जीवं ज्ञानाभ्यासाद्दिनिर्मलम् । कृत्वा ĀtmaBo. 5.

अज्ञानकल्पक (ajñāna-kalpaka) *adj.* leading to the postulation of nescience नाज्ञानकल्पकं किञ्चिदन्योन्याश्रयता यतः AnuVyā. 16A. 3 (on 1. 4)

अज्ञानकल्पना (ajñāna-kalpanā) *f.* i assumption of what is other than knowledge अज्ञानकल्पनया तदपोहेन ज्ञानशब्दो वृत्तिष्यते Kāśi. ii. 152. 18 (on 5(3). 138); ii assumption of nescience ब्रह्मणोऽज्ञानकल्पनास्वरूपतिरोधानकल्पनाहेतव आभासा एव VedāntDi. 131. 2 (on ii. 3. 49); अज्ञानकल्पनापेक्षयेद्दशार्थकल्पनस्यैवौचित्यात् LaSābdeSē. i. 236. 10.

अज्ञानकल्पित (ajñāna-kalpita) *adj.* assumed or imagined through ignorance or nescience (तद्ब्रह्म परमं शुद्धम्) असद्विश्वमिदं भाति यस्मिन्नज्ञानकल्पितम् Vāyup. ii. 42. 39; अहंकारादिदेहान्तान् बन्धानज्ञानकल्पितान् । ... मोक्तुमिच्छा मुमुक्षुता ViveCū. 28; तं परादादिति तथा प्रतीच्यज्ञानकल्पितम् BrĀraUBhVā. i. 4. 697; i. 4. 1279; अतो हित्वा कोशानज्ञानकल्पितान् । ... परमात्मानमाश्रयेत् TaiUBhāVā. 113. 14 (2); 138. 1 (2); अज्ञानकल्पितमनिर्वचनीयमिदं मात्रादि SaṅkṣeSā. 1. 118 (i. 101. 2); 1. 336 (i. 249. 6); अज्ञानकल्पितानाम् ... अज्ञानाभावे यद्यप्यभावः PañcPra. 23. 3; 64. 3; स्वभावो नाज्ञानकल्पित इति यावत् NyāySu. (Ja.) 64A. 8 (on i. 1. 1); स्वकल्पितस्य अज्ञानकल्पितस्य GuruCandr. iii. 10. 23 = LaCandr. 577. 39; चिन्मात्रेऽज्ञानकल्पितं जीवत्वं भासत इति चेत् SiddhāTa. 59. 26.

अज्ञानकल्पितत्व (ajñānakalpita-tva) *n.* the state of being imagined or assumed through nescience न तावज्जीवाश्रयत्वं तस्य संभवति, अज्ञानकल्पितत्वाज्जीवानाम् NitiMā. 23. 10; सदेहत्वस्याज्ञानकल्पितत्वेन ज्ञानैकनिवर्त्यत्वात् JivanVi. 42. 20; तत्त्वज्ञानेन निवर्तनायास्य बन्धस्याज्ञानकल्पितत्वमङ्गीकर्तव्यम् SarvaDaSānā. 16. 844; मिथ्यात्वमेवाज्ञानकल्पितत्वापरपर्यायमवच्छेदकम् AdvaiSi. 528. 5; जडस्याज्ञानकल्पितत्वेन इतरेतराश्रयत्वात् NyāySu.(Ja.) 60B. 3 (on i. 1. 1)

अज्ञानकष्ट (ajñāna-kaṣṭa) *n.* hardship or penance undertaken in wrong faith वराहः ... अज्ञानकष्टानि महान्ति कृत्वा PrabaK. 4. 18.

अज्ञानकष्टतस् (ajñānakaṣṭa-tas) *adv.* through hardship or penance undertaken in wrong faith देवायुर्बन्धकोऽकामनिर्जराज्ञानकष्टतः SamarāSānā. 9. 500.

अज्ञानकान्तारधनंजय (ajñānakāntāra-dhanañjaya) *m.* fire to the forest of nescience सदाश्रयी ... अज्ञानकान्तारधनंजयस्य धनंजयस्य क्षणराशिरासीत् HariVi. 5. 85.

अज्ञानकाम (ajñāna-kāma) *m.* desire preceded by nescience अज्ञानकामजन्यत्वं वाङ्मनःकायकर्मणाम् BrĀraUBhVā. iii. 5. 120.

अज्ञानकारण (ajñāna-kāraṇa) *n.* cause of ignorance तान्येतानि चत्वार्यज्ञानकारणानि भवन्ति Sphuṭā. i. 6. 1 (on 1. 1); तदार्थस्य भविष्यत्त्वं न स्यादज्ञानकारणम् S'lokaVār. 4. 92 (163. 2); पुत्तिकाहस्तिदेहयोः । अन्तराभवसंचारस्तद्वाज्ञानकारणे TantrVā. 379. 13 (on ii. 1. 5); मा मां पृच्छ शोकबीजं तव चाज्ञानकारणम् BrahmVaiP. iv. 47. 113; *adj.* caused by or based on ignorance or nescience ग्राह्यत्वं शरणं सङ्गो भयं चाज्ञानकारणम् BrĀraUBhVā. iii. 9. 97.

अज्ञानकारणता (ajñānakāraṇa-tā) *f.* causality nature of nescience, the state of having nescience for cause अज्ञानकारणतापि साक्षिसिद्धा नानुभूयते SiddhāTa. 59. 5.

अज्ञानकारणत्व (ajñānakāraṇa-tva) *n.* i being the cause of nescience अज्ञानेति तमोगुणो लक्ष्यते । अज्ञानकारणत्वात् NyāySu.(Ja.) 629A. 8 (on iv. 2. 10); विद्यारूपस्याज्ञानकारणत्वानुपपत्तेः YuktiSneha. 111. 34 (on i. 1. 5); ii causality of nescience तस्मादज्ञानकारणत्वादिवदपूर्वस्य ... साक्षिसिद्धत्वं वक्तव्यमेव SiddhāTa. 59. 11; BhāṭṭCin. i. 38. 13 (on i. 1. 4)

अज्ञानकारणोपलक्षण (ajñānakāraṇopalakṣaṇa) *n.* implication of the cause of ignorance प्रोषिते इत्यज्ञानकारणोपलक्षणम् CaturCin. iii(1). 289. 11; iii(2). 559. 8.

अज्ञानकारिता (ajñānakāri-tā) *f.* nature of acting through ignorance मम । अज्ञानकारितां मा दास्वम् TrisaSāPuC. iv. 5. 132.

अज्ञानकार्य (ajñāna-kārya) *n.* result or effect of nescience ज्ञानेनाज्ञानकार्यस्य समूलस्य लयो यदि ViveCū. 464; तद्व्यवृष्टं सदज्ञानकार्यं स्रग्विपन्नगम् । सर्वं विभर्ति BrĀraUBhVā. i. 4. 181; IṣṭaSi. 120. 17; ब्रह्मणोऽज्ञानदर्शनवदज्ञानकार्यतयाभिमत्प्रपञ्चदर्शनस्यैव संभवात् SriBh. 89. 19 (on i. 1. 1); शुक्यादिप्रमा ... अज्ञानकार्यनिवर्तिका GuruCandr. ii. 322. 20; LaCandr. 531. 20.

अज्ञानकार्यकारित्व (ajñānakāryakāri-tva) *n.* the state of doing the function of nescience अज्ञानकार्यकारित्वादहमर्थोऽज्ञानाश्रितः LaCandr. 578. 32.

अज्ञानकार्यता (ajñānakārya-tā) *f.* nature of the effect of nescience आन्तेः स्वरूपतः ... अज्ञानकार्यताङ्गीकारात् NyāySu.(Ja.) 206B. 11 (on i. 4. 6)

अज्ञानकार्यत्व (ajñānakārya-tva) *n.* being the product or effect of nescience बुद्धेरज्ञानकार्यत्वाद्दिनाशित्वात्प्रतिक्षणम् SarvaVeSāSānā. 559; अज्ञानकार्यत्वात् ... समकालम् ... ज्ञानकर्मणोः ... संगतिरस्ति NaiskaSi. 43. 3; अज्ञानातिरिक्तस्य मिथ्याभूतस्याज्ञानकार्यत्वाभ्युपगमात् NyāySu.(Ja.) 60B. 13 (on i. 1. 1)

अज्ञानकार्यविशेष (ajñāna-kāryaviśeṣa) *m.* a particular effect of nescience or ignorance अज्ञपदस्याज्ञानकार्यविशेषाश्रय इव ... लक्षणा न दोषः GuruCandr. iii. 12. 17; LaCandr. 578. 29.

अज्ञानकार्योपहित (ajñānakāryopahita) *adj.* delimited or conditioned by the effect of nescience or ignorance अज्ञानकार्योपहितस्य ... उक्तत्वात् GuruCandr. i. 134. 19.

अज्ञानकाल (ajñāna-kāla) *m.* the time of nescience or ignorance कल्पितेनाभिसंबन्धो न ह्यकल्पितवस्तुनः । अज्ञानकालेऽप्यस्तीह किमुताज्ञाननिष्ठुतौ BrĀraUBhVā. iv. 4. 519; तत्रात्मनि तत्र चाज्ञानकाले आत्मैकत्वं पश्यतः को मोहः VedāntKa. 97. 26 (on i. 1. 4); VedāntKau. 34. 13 (on i. 1. 20); LaCandr. 587. 41.

अज्ञानकालीन (ajñāna-kālina) *adj.* belonging to the time of ignorance अज्ञानकालीनघटज्ञानं विना ... तत्कालीनप्रवृत्त्यसंभवः GuruCandr. ii. 92. 10.

अज्ञानकालुष्य (ajñāna-kāluṣya) *n.* confusion or evil caused by ignorance यदा ह्यज्ञानकालुष्यं जन्तोर्बुद्धिः क्रमिष्यति । तदासौ याति वैराग्यम् GapeP. ii. 138. 51.

अज्ञानकृत (ajñāna-kṛta) *adj.* [f. -ā] i (action) done inadvertently ज्ञानकृतेभ्योऽज्ञानकृतेभ्यश्चोपपातकेभ्यः ... प्रमुच्यते BaudhDS. iii. 5. 5; (सः) तदज्ञानकृतं मत्वा ब्राह्मणाय न्यवेदयत् MahāBhā. xii. 2. 21; प्रायश्चित्तैरपैत्येनो यदज्ञानकृतं भवेत् YājñSm. 3. 226; ज्ञानाज्ञानकृतैरपि । महापातकस्यैश्च ... मुच्यते KulārT. 3. 105; संतुष्टः (रघुनाथः) ... अज्ञानकृतमोहत्यापापनाशं करिष्यति PadmP. iv. 31. 47; अज्ञानकृतदोषेण नैव कुप्यति शान्तिमान् DeviBhāP. iv.